

Szakmai beszámoló

az NKA 204108/01425. sz. pályázathoz

Szeretnénk köszönetet mondani a Tisztelt Kuratóriumnak a rendezvényhez nyújtott támogatásáért, amivel lehető tette a megyei helytörténet újragondolásának alapját megteremtő találkozót.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az 1970-es években élénk volt a honismereti mozgalom keltette munkálkodás. Községtörténeti kutatásokat követően ma is jól használható kiadványok, időről időre megújuló kiállítások, tájházak jöttek létre. Az elmúlt évtizedekben a hagyományokat továbbvivő honismereti tevékenység aktív résztvevői nyugdíjasokká váltak. A mobilitás, a migráció és az informatikai forradalom új társadalmi igényeket formált. A gyökértelenség érzését ellensúlyozandó a lokálpatriotizmus különböző formában való megnyilvánulása igényli azoknak a szálaknak a kialakulását, amely a szülőhelyhez, lakóhelyhez, iskolához köti a szűk családi közeget elhagyókat, a külföldön élőket. Felértékelődik a helyismeret, a helytörténet. Ma azonban két súlyos problémával kell szembenézni: már kevesen vannak olyanok, akik időt, energiát, pénzt szánnak a kutatásra, a mások okulására szolgáló, szakmai szempontoknak is megfelelő, az objektív valóságot tükröző helytörténeti munkák elkészítésére. Éppen ezért meg kell találni azokat a motivációs tényezőket, amely fontossá teszi a fiatal érdeklődőknek is a helytörténeti, honismereti munkákba: kutatásokba, a lakóhely értékeinek felfedezésébe, bemutatásába, az identitástudatot erősítő programok szervezésébe való bekapcsolódást. A másik kihívás az interneten, közösségi oldalakon való megjelenés és a különböző generációkhoz szólóan a helytörténeti tájékozódáshoz szükséges pontok megadása.

Mindezekhez első lépés azoknak a megismerése, akik ma a szűkebb régióban helytörténettel foglalkoznak, hiszen rájuk alapozva kell megteremteni a megújuló honismereti tevékenységeket. Ezért volt fontos startpont az 2017. augusztus 28-án a Magyar Nemzeti Levéltár Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Levéltárában megrendezett megyebeli helytörténetészek első találkozója.

A levéltár és a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Honismereti Egyesület évek óta augusztusban megszervezte a helytörténetírás aktuális feladatairól, a megoldásra váró problémákhoz vezető utakról és módokról, a honismereti oktatásba való bekapcsolódás lehetőségeiről, az inspiráló és gátló tényezőkről szóló délelőttiét. Az idén a helytörténeti kutatást kiemelt fontosságúnak tartó Nyíri Honvéd Egyesület is társult az egész napossá vált rendezvényhez, amely nem jöhetett volna létre az NKA Közgyűjteményi Kollégiumának támogatása nélkül.

A tervezésnél csak reménykedtünk abban, hogy helyben lesz a program iránt érdeklődés, de azt remélni se mertük, hogy a helytörténet-kutatóinkat és -íróinkat Debreczeni-Droppán Béla, az Országos Honismereti Szövetség elnöke köszönti majd.

A program hangulatos beszélgetéssel indult. Kovács László, a nyíregyházi Apáczai Csere János Általános Iskola nyugalmazott igazgatója Henszel Ágota főlevéltáros kérdéseire válaszolva mesélte el nemrég megjelent könyvének keletkezéstörténetét. Mint kiderült, egy használatbavételi engedély után kutatva látott neki még igazgatósága idején az iskola

pincéjének sarkában lévő régi iratok áttanulmányozásának. Bár nem történelem szakos, a régi dokumentumok elvarázsolják, további kutatásra ösztönözték. Az 1956-ban alapított iskola iratai a jelentésektől a jellemzéseikig hűen tükrözik a múlt mindennapjainak valóságát. Ezek a források is közkinccsé váltak az iskola történetét bemutató kötetben.

Az iskolatörténethez kapcsolódóan tekinthetők meg a levéltár honlapján egy virtuális kiállításban a reformációs emlékév tiszteletére a nyíregyházi evangélikus iskolai évkönyvek. (<http://www.szabarchiv.hu/drupal/node/73333>)

A program második részében, amelynek levezető elnöke Kujbusné Mecsei Éva levéltár-igazgató volt, jeles kutatók és lokálpatrióták szóltak munkásságukról, a környezetükben folyó helytörténeti munkáról, kiadványaikról. Szócs Péter, a Szatmár Megyei Múzeum igazgatóhelyettese a Szatmárnémetiben helytörténettel foglalkozókról, könyveikről, a múzeum kiállításairól, a Szent István Kör és az Identitás Alapítvány rendezvényeiről, tevékenységéről, valamint a minden év augusztusában (az idén a program előtti héten!) megrendezett Partiumi Magyar Napokról adott érdekes áttekintést. A rendkívül sokrétű, a városban élő magyarok érdeklődésére számot tartó rendezvényeken részben a magyar történelem különböző eseményeiről, részben a legújabb helytörténeti kutatásokról hallhatnak a jelenlévők. Előadók között a helyiek mellett gyakran vannak megyénkbeli muzeológusok, történészek, tanárok, levéltárosok is.

Hasonlóképpen számítanak a nyíregyházi kollégák segítségére, közreműködésére konferenciájukon a beregszászi II. Rákóczi Ferenc Magyar Főiskola Lehoczy Tivadar Intézetének kutatói is. Az intézet számos olyan 20. századi téma feltárását tűzte ki célul, amely sokáig tabunak számított, vagy torzítottan jelent meg a történelemkönyvekben. A helytörténeti kutatásnak köszönhetően egyre több fehér folt tűnik el Kárpátalja történetéből. Az intézet és a főiskola közös törekvésének köszönhetően ezek az eredmények konferenciákon, sőt könyv alakban is közkinccsé válnak. Az intézet vezetője, Csatáry György, aki levéltáros éveinek köszönhetően nagy szaktudással és figyelemmel fordul a források felé, számos olyan iratot, naplót, iratjegyzéket jelentetett már meg, amely kész kincsesbánya a Bereg múltja iránt érdeklődőknek. Előadása, amelyet távollétében Nagy Dóra mb. igazgatóhelyettes olvasott fel, csak vázlatos képet adhatott arról a munkáról, amit a helytörténelem mellett a magyar történelem és kultúrkincs megismertetése, megőrzése érdekében tesznek.

Néző István könyvtáros Kisvárdán él, ennek a városi közösségnek szeretne ismeretanyagot adni könyveivel az identitásszálak kialakításához. Munkáiban alaposan és mélyrehatóan foglalkozik az egykor jelentős szerepet betöltő zsidóság történetével, de a városi élet más területén is tud érdekességet mondani a múlt iránt érdeklődőknek.

A kisvárosi kohéziós erőt megalapozó törekvéseiről beszélve Péntes Ottó példát és mintát adott a lokálpatrióta lelkesedésből is. A Mécsvilág című folyóirat, a mátészalkai régi emlékeket időző könyvei a múltba visznek bennünket vissza, míg a Mátészalkai Fényes Napok programja, vagy a legújabb kutatásoknak köszönhető emlékjelek elhelyezése a jelennek szól, de a jövőbe mutat. Magával ragadó előadása után nem csodálkoztunk, hogy tanárként sok fiatal lelkét megérinti a helytörténet fontossága, a szülőváros szeretete.

Bene János címzetes múzeumigazgató a hadtörténeti kutatásait magába foglaló köteteiről ejtett néhány szót. Nyíregyháza sokáig katonaváros volt. Az itt állomásozók cselekedeteiről, az 1848-

as, valamint a világháborús hősookról megjelentetett név- és forrásjegyzék nagy segítség a vidéket kutatók számára.

Lácza Magdolna, levéltárunk egykori munkatársa, majd főiskolai, egyetemi tanár bepillantást engedett abba a titokba, hogy különböző korszakokban preferált témáit kinek a hatására és miért választotta. Helytörténetet ír akkor is, amikor a 18. századba megy vissza, de akkor is, amikor napjaink problémáit boncolgatja.

A helytörténet témáinak sokszínűsége jellemzi Tóth Sándort is, aki előszeretettel foglalkozik a fegyveres testületek történetével, ugyanakkor a helytörténetírásban háttérbe szoruló kultúrtörténeti adatokat is szorgalmasan gyűjti és adja közre. Számos könyve jelent meg és még több vár megjelenésre.

Termékeny szerzőnek tarthatjuk a Jókai Mór Református Általános iskola kiváló tanárát, Ilyés Gábort is. A pedagógus szerepe a helytörténet iránti érdeklődés felkeltésében óriási. Tanár úr a gyerekek különböző formában való motiválása mellett a felnőttek számára is szolgál érdekességekkel könyveivel és a Nyíregyházi Naplóban rendszeresen megjelenő, a város különböző emlékjeleit bemutató ismeretterjesztő írásaival. Mindkettőjük élénk közéleti tevékenységet is folytat.

A levéltár szakkönyvtárának állományában lévő helytörténeti munkákból Kocsis György könyvtáros a program ideje alatt megtekinthető kamarakiállítást rendezett.

A beszélgetésre, gondolatcserére, véleménynyilvánításra, ötletbörzére is lehetőséget adott az ebédszünet, majd a délutáni kerekasztal-beszélgetés. A Honnan hova? témakör kapcsán Szabó Géza, a megyei egyesület elnöke összefoglalta a helytörténetírás múltját. Az 1970-es években indult mozgalom tevékeny részeseként ismert Tóth László érzelmi ráhangolásként ihletetten mondta el Ábrányi Emil Mi a haza? című versét.

A helytörténet-kutatás lehetőségeiről, a kincskeresés határon túli útjáról, módjáról Kutassy Ilona, a Kárpátaljai Állami Levéltár beregszászi igazgatóhelyettese tájékoztatta a jelenlévőket. A Kincskeresők-projekt kapcsán azonban a honismereti mozgalom legnagyobb problémájával mi is szembesültünk: a fiatalok nehezen vonhatóak be. Hiába volt a közösségi médiában, a honlapon, facebook-on, a tévében és rádióban meghirdetve a Kincskeresésre fel pályázat, értékelhető pályamunkák nem érkeztek, így azokat díjazni nem tudtuk. A pályázatból az erre szánt összeget ezért visszautaljuk.

A kötetlen eszmecsere során számos probléma, ötlet, megválaszolandó kérdés is felvetődött. A helytörténeti kutatók és írók módszertani segítségén, történészi felelősségén túl a szervezeti keretekről és jövőbeni feladatokról is véleményt nyilvánítottak a hozzászólók. A helytörténet társadalmi igényt is betölt. A közösség ünnepléseinek megszervezése során jó, ha tud támaszkodni a témát feltáró helytörténeti kutató eredményeire, a múltban gyökerező értékekre. A meghívott vendégek között volt többek között a helytörténeti kiadványai, lelkes kutatása révén ismert Harsányi Gézáné Nagykállóból, Lucza János Kemecséről, valamint a Magyar és a Luby család történetét feltáró, a falu múltjáról szóló konferenciákat rendező, az épített emlékek felújítását és hasznosítását segítő Kiss Kálmán is.

A rendezvényt megtisztelte a Hajdú-Bihar Megyei és Debreceni Honismereti Egyesület, valamint a városbeli könyvtár és az egyetem történelmi intézetének vezetője és munkatársai, a Jósza András Múzeum régészei. A több mint félszáz hallgató között voltak az intézményünk

rendezvényeit rendszeresen látogató levéltárbarátok, az Apáczai iskola tanárai és a helytörténet iránt érdeklődő helybeliek és megyebeliek. A levéltári és múzeumi munkatársakon kívül közel hatvanan ültek a közönség soraiban – köztük olyanok is, akik először jártak a levéltárban. Távolabbról érkezett vendégeink útiköltség térítésre nem tartottak igényt, ezért a pályázati összeg ezen részét is visszautaltuk.

Programunkról hírt adott a helyi média.

Linkek

A program meghívója és a nyilvánosságot biztosító híradás az alábbi linkeken érhetőek el:

Meghívó:

http://www.szabarchiv.hu/drupal/sites/default/files/Megh%C3%ADv%C3%B3_helyt%C3%B6rt%C3%A9sz_tal%C3%A1lkoz%C3%B3%20m%C3%A1solata.pdf

Beszámoló a rendezvényről:

http://mnl.gov.hu/mnl/szszbml/hirek/helytortenet_kulonbozo_aspektusokbol

Beszámoló a rendezvényről honlapunkon:

<http://www.szabarchiv.hu/drupal/node/73334>

Galéria:











Honlapunkon megjelenő szakmai beszámoló:

http://www.szabarchiv.hu/drupal/sites/default/files/helytorteneszek_1.pdf

Híradások:

Nyíregyháza.hu:

<https://www.nyiregyhaza.hu/helytorteneszek-talalkozoja-2017-08-28>

Nyíregyházi tv:

<https://youtu.be/R2iHBjarKN4>

Szon.hu:

<http://www.szon.hu/helytorteneszek-talalkozoja-a-leveltarban/3596906>

Kölcsey Tv:

<http://kolcseytv.hu/hirado-2017-augusztus-29-kedd/>

Kelet-Magyarország:

http://www.szabarchiv.hu/drupal/sites/default/files/_0001_11.jpg

Nyíregyházi Napló:

http://www.szabarchiv.hu/drupal/sites/default/files/oldal_1%20001.jpg

Hungaricana-n megjelenő szakmai beszámoló:



HUNGARICANA

Hírek

Adatbázisok

Rólunk

Közreműködők

Beszámoló feltöltése

Kezdőlap / Beszámoló feltöltése

Kérjük, töltsse fel pályázati beszámolóját az alábbi űrlap segítségével. Felhívjuk figyelmét, hogy a beszámolót csak PDF formátumban áll módunkban elfogadni. Fontosnak tartjuk még megjegyezni, hogy A FELTÖLTÉS NEM AUTOMATIKUS, az űrlapokat kollégáink minden esetben áttekintik, s csak az után kerülnek közreadásra. Megértését köszönjük!

Intézmény neve

kötelező

Hely

kötelező

Beszámoló címe

kötelező

Pályázat azonosító

A helyes forma a következő :XXXXXX/XXXXX (A régi: XXXX/XXXXX)

Megítélt összeg

Kérjük a teljes összeg kiírását!

Email cím

kötelező